

Swiss Embassy in Athens

Επιφυλλίδα (Απόψεις - Ανοικτό φόρουμ), με την υπογραφή του Προέδρου της Ελβετικής Συνομοσπονδίας κ. Ντιντιέ Μπουρκχάλτερ και του Προέδρου της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού (ICRC) κ. Πέτερ Μάουρερ

Αθήνα, 22 Αυγούστου 2014

Θέμα: «150 χρόνια μετά την πρώτη Σύμβαση της Γενεύης, η Ελβετία και η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ICRC) ενώνουν τις δυνάμεις τους σε μια κίνηση για το μεγαλύτερο σεβασμό του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου».

Σαν σήμερα, πριν από 150 χρόνια, υιοθετήθηκε η πρώτη Σύμβαση της Γενεύης για τη βελτίωση της τύχης των τραυματιών και των ασθενών στις ένοπλες δυνάμεις που βρίσκονται σε εκστρατεία, καθιερώνοντας στο διεθνές δίκαιο την ιδέα ότι, ακόμα και εν καιρώ πολέμου, η διατήρηση ενός ελάχιστου ανθρωπισμού είναι απαραίτητη. Σήμερα, η Ελβετία και η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ICRC), που ήδη τότε είχαν συνδράμει στην προάσπιση του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου στη διεθνή σκηνή, καταβάλλουν προσπάθειες ώστε η αρχή αυτή να χαίρει μεγαλύτερου σεβασμού ανά τον κόσμο, δεδομένου ότι ακόμη δεν υφίστανται αποτελεσματικοί μηχανισμοί που να διασφαλίζουν την τήρησή της.

Προφανώς, οι σύγχρονοι πόλεμοι δεν έχουν πολλά κοινά στοιχεία με τις σφαγές του 19ου αιώνα. Οι συγκρούσεις, που κάποτε διεξάγονταν σε σαφώς προσδιορισμένα πεδία μάχης, με τον καιρό μετατέθηκαν όλο και περισσότερο προς τις κατοικημένες περιοχές. Ο παραδοσιακός πόλεμος ανάμεσα σε στρατούς εμπόλεμων κρατών αποτελεί πλέον την εξαίρεση, ενώ οι μη διεθνείς συρράξεις συνιστούν τον κανόνα. Στις μέρες μας, τα κύρια θύματα των ένοπλων συρράξεων είναι οι πολίτες.

Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο έχει προσαρμοστεί στην εξέλιξη αυτή. Συγκλονισμένα από τις κακουχίες και την καταστρεπτική μανία του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, το 1949 τα έθνη συμφώνησαν να ενσωματώσουν στις τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης μια εκτενή προστατευτική κάλυψη για όλα τα άτομα που είτε δεν συμμετέχουν, είτε δεν συμμετέχουν πλέον στις εχθροπραξίες, όπως είναι οι τραυματισμένοι ή άρρωστοι στρατιώτες, οι αιχμάλωτοι πολέμου και ο άμαχος πληθυσμός. Το 1977 και το 2005 τρία συμπληρωματικά πρωτόκολλα ήρθαν να ενισχύσουν αυτό τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Η χρήση συγκεκριμένων όπλων, όπως είναι τα βιολογικά και χημικά όπλα, τα όπλα διασποράς και οι νάρκες κατά προσωπικού, στις μέρες μας καταδικάζεται ευρέως. Το δίκαιο προβλέπει επαρκείς περιορισμούς για την προστασία των πλέον ευάλωτων ατόμων από τις θηριωδίες του πολέμου. Επιπλέον, έχει επέλθει κάποια πρόοδος στην εφαρμογή του νόμου, σε θέματα όπως η εκπαίδευση των στρατιωτών και η δίωξη των πιο σοβαρών εγκλημάτων πολέμου, κυρίως χάρη στην ίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ).

Παρ' όλα αυτά, καθημερινά λαμβάνουμε από όλο τον κόσμο αποτρόπαιες αναφορές και εικόνες, μαρτυρίες της ανείπωτης δυστυχίας που γεννούν οι ένοπλες συρράξεις. Πολύ συχνά, η δυστυχία αυτή είναι αποτέλεσμα καταφανών παραβιάσεων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, που οφείλονται σε μια συλλογική αποδιάρθρωση. Στο πρώτο άρθρο, το οποίο είναι κοινό και στις τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949, τα έθνη δεσμεύτηκαν να τηρούν και να επιβάλλουν την τήρηση των διατάξεών τους σε κάθε περίπτωση. Εντούτοις, δεν κατάφεραν έως σήμερα να δημιουργήσουν τα απαραίτητα μέσα προκειμένου να τηρήσουν τη δέσμευση αυτή. Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο εξαρχής δεν διέθετε τους μηχανισμούς που θα

διασφάλιζαν την αποτελεσματική εφαρμογή του. Συχνά αυτή η αναποτελεσματικότητα φέρνει το θάνατο και την καταστροφή σε πληθυσμούς που πλήττονται από τον πόλεμο.

Οι αρχές του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου έχουν καθολική ισχύ. Ωστόσο, η εφαρμογή τους δεν είναι ποτέ δεδομένη αλλά απαιτεί συνεχείς προσπάθειες. Ένα δικαίωμα που παραβιάζεται συχνά, χωρίς αυτό να προκαλεί καμιά πραγματική αντίδραση, κινδυνεύει σιγά-σιγά να χάσει το κύρος του. Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς όλες τις συνέπειες που θα είχε κάτι τέτοιο για τα θύματα των ένοπλων συγκρούσεων.

Αυτός είναι ο λόγος που η Ελβετία και η ICRC διεξάγουν από το 2012 διαβουλεύσεις με όλα τα έθνη, με στόχο να προσδιορίσουν τον καλύτερο τρόπο ώστε να ενισχυθεί η τήρηση του διεθνούς δικαίου, σύμφωνα με την εντολή που τους ανατέθηκε κατά την 31^η Διεθνή Διάσκεψη του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου. Οι δύο φορείς είναι πεπεισμένοι ότι τα έθνη χρειάζονται ένα φόρουμ, μέσω του οποίου θα μπορούν να θεσπίζουν από κοινού τα απαραίτητα εκείνα μέτρα που θα ενδυναμώνουν τη συμμόρφωση προς το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Ένα τέτοιο φόρουμ θα παρότρυνε τα έθνη να εξετάζουν τακτικά και συστηματικά με ποιους τρόπους θα μπορούσαν να πληρούν τις υποχρεώσεις τους. Η συμμετοχή τους σε αυτό θα διευκόλυνε τη σταδιακή απεικόνιση της κατάστασης, αντανακλώντας την υλοποίηση των δεσμεύσεών τους και τις επακόλουθες δυσκολίες. Τα έθνη θα μπορούσαν εν συνεχεία να λάβουν μέτρα με στόχο την ενίσχυση της εφαρμογής του νόμου, δημιουργώντας, για παράδειγμα, ένα πλαίσιο αλληλοϋποστήριξης προκειμένου να αναπτύξουν τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται ώστε να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους. Επίσης, θα μπορούσαν να ανταλλάσσουν πληροφορίες και να προωθούν τα πιο αποτελεσματικά μέτρα για την επίτευξη αυτού του συχνά περιπλοκού έργου.

Ένα φόρουμ των εθνών θα δημιουργούσε επίσης τις απαιτούμενες προϋποθέσεις που θα μπορούσαν να διασφαλίσουν ότι οι νέες μορφές πολέμου (για παράδειγμα σε σχέση με τις τεχνολογίες οπλικών συστημάτων) θα διέπονται από το δίκαιο - και όχι το αντίστροφο. Για να συμβεί αυτό, είναι απαραίτητο να καθιερωθεί ένας τακτικός διάλογος για τα καίρια ζητήματα του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Εξάλλου, είναι σημαντικό τα έθνη να διαθέτουν ένα όργανο ικανό να αντιδρά σε περίπτωση σοβαρών παραβιάσεων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, προκειμένου να αποτρέπονται ανάλογα εγκλήματα στο μέλλον, αλλά και να εξασφαλίζεται η προστασία των άμαχων πληθυσμών από νέες κακουχίες. Ένας μηχανισμός για τη διερεύνηση των αιτιών αυτών των παραβιάσεων θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμος.

Σύμφωνα με την εντολή τους, η Ελβετία και η ICRC θα υποβάλουν συγκεκριμένες προτάσεις με στόχο τη θέσπιση ενός τέτοιου φόρουμ στην 32^η Διεθνή Διάσκεψη του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου, που θα πραγματοποιηθεί προς τα τέλη του 2015 στη Γενεύη. Κατά την ίδια Διάσκεψη, τα έθνη θα αποφασίσουν για την περαιτέρω δράση τους.

Από την αποδοχή της πρώτης Σύμβασης της Γενεύης πριν 150 χρόνια, το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο υπήρξε κεντρικός πυλώνας του διεθνούς δικαίου. Οι διατάξεις του, άλλωστε, αποβλέπουν στο να διαφυλάξουν αυτό που είναι ίδιον του ανθρώπου: τον ανθρωπισμό του. Πρόκειται για ένα αναφαίρετο δικαίωμα, ένα δικαίωμα που βασίζεται σε μια πεποίθηση που σμιλεύτηκε ανά τους αιώνες και τους πολιτισμούς, σύμφωνα με την οποία είναι απαραίτητο να θεσπίζονται κανόνες προκειμένου οι πόλεμοι να μην κλιμακώνονται σε σημείο που να αποτελούν ωμή βαρβαρότητα. Η δική μας γενιά οφείλει να παγιώσει αυτά τα κεκτημένα, δημιουργώντας ένα θεσμικό πλαίσιο που θα προαγάγει τη συμμόρφωση με αυτούς τους κανόνες. Προκειμένου να είναι όντως αποτελεσματικός, ο νόμος χρειάζεται τα κατάλληλα όργανα. Ποτέ στην ιστορία της ανθρωπότητας δεν ήμασταν τόσο κοντά στη λύση όσο σήμερα. Είναι καθήκον μας να αδράξουμε αυτή την ευκαιρία.

Ο Πρόεδρος της Ελβετικής Συνομοσπονδίας

**Ο Πρόεδρος της Διεθνούς Επιτροπής
του Ερυθρού Σταυρού (ICRC)**

κ. Ντιντιέ Μπουρκχάλτερ

κ. Πέτερ Μάουρερ